

Секція 2. МЕНЕДЖМЕНТ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

ПЛАНУВАННЯ ЯК ОДНА З ФУНКЦІЙ УПРАВЛІННЯ

Богомол А. В., студент

Науковий керівник: Касатонова І. А., к. е. н., доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Раніше в СРСР існувала загальнодержавна система планування, яка пронизувала зверху донизу діяльність усіх суб'єктів управління, твердо регламентувала всі аспекти їх життєдіяльності. Плани всіх рівней приймали силу закону, а винні в невиконанні їх завдань каралися адміністративно та економічно. З переходом до ринкових відносин ситуація змінилася. Ринковим відносинам чужа система адміністративного нав'язування господарюючим суб'єктам планів їх діяльності, так як вони повністю самостійні в правовому та економічному відношенні від органів державної влади.

Так як планування є нерозривним структурним елементом управління, одна з головних його функцій, то обґрунтовано казати, що планування – центральна ланка в системі управління. Двояка функція управління, підготовки та прийняття рішень займає центральне місце в системі всіх його функцій. Аргументами такого ствердження є:

- по – перше, з неї починається процес управління та з'являється управлінське рішення по поводу реалізації, завдяки якого далі і становиться можливою сама управлінська діяльність;
- по – друге, від якості роботи по підготовці управлінських рішень, планування, залежить і якість самих рішень, а значить, визначається успіх чи неуспіх всієї управлінської діяльності;
- по – третє, управлінське рішення є кінцевим результатом процесу планування, зв'язує минуле з майбутнім через теперішній час та забезпечує безперервне протікання усіх управляємих процесів.

Планування – це цілеспрямована діяльність господарюючих суб'єктів, що передбачає процес формування мети діяльності підприємства, засобів і методів її досягнення на основі виявлення комплексу завдань, а також впровадження ефективних методів, способів, ресурсів, необхідних для виконання конкретних завдань у встановлені терміни [1, с. 9].

Механізм планування – сукупність заходів, за допомогою яких приймаються планові рішення та забезпечується їх реалізація. Результатом планувальної діяльності підприємства є план.

План – це документ, що у відповідності до обраних цілей містить систему конкретних дій та заходів їх досягнення, дані про перелік, послідовність, терміни виконання робіт та обсяг необхідних ресурсів.

Згідно з “Господарським кодексом України” фінансовий план є основним плановим документом, відповідно до якого підприємство отримує доходи і здійснює видатки, визначає обсяг та спрямування коштів для виконання своїх функцій протягом року відповідно до установчих документів. Такі плани зобов’язані розробляти і державні комерційні підприємства (ст. 75 ГК України) і державні некомерційні (казенні) підприємства (ч. 8 ст. 77 ГК України) [2]. Всі інші форми підприємств також розробляють фінансовий план.

Планування можливо визначити як специфічну форму суспільної практики людей, яка є однією з функцій управління – пріоритетною, яка складається в підготовці різних варіантів управлінських рішень у вигляді прогнозів, проектів, програм і планів, обґрунтуванні їх оптимальності, забезпеченні можливості їх виконання. Планування як функція керування і як перший етап процесу керування являє собою процес вибору цілей і рішень, необхідних для їхніх досягнень. У теорії керування прийнято розділяти функцію планування на дві складові:

1 етап – стратегічне або довгострокове планування;

2 етап – короткострокове планування або процес реалізації стратегії.

Процес планування проходить наступні етапи (рис. 1):

Рисунок 1 – Цикл планування

Суб'єкт планування – підприємство, господарський підрозділ, дільниця, робоче місце.

Принципи планування – це основні вихідні положення, правила формування, обґрунтування й організації розробки планових документів.

Основними принципами планування є:

- єдність (узгодженість) – принцип передбачає, що планування має системний характер;
- неперервність означає підтримування неперервної планової перспективи, взаємопогодження довго-, середньо-, короткострокового планування;
- гнучкість забезпечує у процесі планування можливості коригування планів відповідно до змін у середовищі;
- точність передбачає врахування при складанні планів певного ступеня точності розрахунків, передбачень;
- принцип участі означає, що кожен працівник стає учасником планувальної діяльності незалежно від посади і функцій [3].

В сучасній науці та практиці планування поширені загально економічні принципи:

- пріоритетність передбачає ранжування об'єктів планування за їх важливістю для підприємства;
- оптимальність – це розробка декількох альтернативних планів та вибір оптимального (цілеспрямованість, комплексність, ефективність);
- науковість – планові документи розробляють на основі використання наукових економічних законів розвитку суспільства, вони містять науково обґрунтовані, оптимальні рішення на рівні підприємства та забезпечують досягнення максимального ефекту;
- пропорційність та збалансованість – виробництво продукції, що користується попитом, раціональне співвідношення між мінімально необхідними потребами і наявними ресурсами;
- конкретність (вимірюваність);
- об'єктивність (реалістичність), директивність, самостійність;
- маржинальність – план повинен бути спрямований на максимальне використання можливостей підприємства;
- узгодженість передбачає всебічне охоплення діяльності підприємства.

Методи планування – сукупність способів і прийомів, за допомогою яких забезпечується розробка і обґрунтування планових документів. Наведемо їх класифікацію:

1. Кількісні методи застосовують, коли фактори, що впливають на вибір рішення, можна кількісно визначити та оцінити:

1.1 Аналітичні методи,

1.2 Методи математичного програмування,

1.3 Статистичні методи,

1.4 Теоретико-ігрові методи,

1.4.1 методи теорії статистичних рішень,

1.4.2 теорія ігор.

2. Якісні методи використовують тоді, коли фактори, що визначають прийняття рішення не можна кількісно охарактеризувати або вони взагалі не піддаються кількісному вимірюванню.

2.1 Експертні методи прийняття рішень,

2.1.1 метод простого ранжирування,

2.1.2 метод вагових коефіцієнтів,

2.2 Метод платіжної матриці,

2.3 Метод дерева рішень,

2.4 Метод прогнозування,

2.4.1 метод моделювання,

2.4.2 метод екстраполяції.

Основними чинниками зростаючої ролі планування в умовах сучасного ринкового господарства є: рухливість зовнішнього оточення, збільшення розмірів підприємства та розширення напрямків його діяльності, перехід суб'єктів господарювання до іншого критерію щодо результату діяльності, зростаюче значення часу, обмеженість ресурсів, вплив на процес реалізації плану зовнішнього середовища.

Література.

1. Левченко О.П. Планування діяльності підприємств автомобільного транспорту: Навч. пос. / О.П. Левченко. – Х., ХНАДУ, 2009. – 188 с.

2. Господарський кодекс України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws>

3. Тарасюк Г.М. Планування діяльності підприємства: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Г.М. Тарасюк, Л.І. Шваб. – К.: Каравела, 2005. – 312 с.